HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a opta)

21 iunie 2007 *

În cauza C-428/05,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Finanzgericht Hamburg (Germania), prin decizia din 21 noiembrie 2005, primită de Curte la 2 decembrie 2005, în procedura

Firma Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export

împotriva

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

CURTEA (Camera a opta),

compusă din domnul E. Juhász (raportor), președinte de cameră, domnii G. Arestis și J. Malenovský, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,
grefier: domnul B. Fülöp, administrator,

* Limba de procedură: germana.

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 17 ianuarie 2007,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Firma Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export, de O. Wenzlaff, Rechtsanwalt;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii J.-C. Schieferer și F. Erlbacher, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 11 alineatul (3) primul paragraf prima teză, a articolului 47 alineatul (2) și a articolului 48 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul (CEE) nr. 3665/87 al Comisiei din 27 noiembrie 1987 privind normele comune de aplicare a sistemului de restituiri la export pentru produsele agricole (JO L 351, p. 1), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 604/98 al Comisiei din 17 martie 1998 (JO L 80, p. 19, denumit în continuare „Regulamentul nr. 3665/87").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între societatea Firma Laub GmbH & Co. Vieh & Fleisch Import-Export (denumită în continuare „Laub"), pe de o parte, și Hauptzollamt Hamburg-Jonas (denumit în continuare „Hauptzollamt"), pe de altă parte, privitor la o decizie a acestuia din urmă care a avut în vedere recuperarea unei restituiri la export care ar fi făcut obiectul unei plăți nedatorate către Laub.

Cadrul juridic

3 Al douăzeci și cincilea și al cincizecilea considerent al Regulamentului nr. 3665/87 precizează:

„întrucât nu se acordă nicio restituire dacă termenul limită de efectuare a exportului sau de furnizare a dovezii solicitate pentru obținerea plății nu este respectat; [...]

[...]

întrucât, în interesul unei practici administrative corecte, cererile de achitare a restituirilor, însoțite de toate documentele relevante, trebuie să fie solicitate într-un termen rezonabil, cu excepția cazurilor de forță majoră și îndeosebi în cazul în care termenul limită nu a putut să fie respectat din cauza amânărilor administrative care nu sunt din vina exportatorului". [traducere neoficială]

4 Articolul 11 alineatul (3) primul paragraf prima teză din Regulamentul nr. 3665/87 prevede:

„Fără a aduce atingere obligației de achitare a sumei negative în conformitate cu alineatul (1) al patrulea paragraf, beneficiarul trebuie să ramburseze restituirile primite în mod necuvenit, ceea ce include orice penalizare aplicabilă în conformitate cu alineatul (1) primul paragraf, și dobânda calculată pe perioada scursă de la plată la restituire." [traducere neoficială]

5 Articolul 47 alineatele (1), (2), (4) și (5) din Regulamentul nr. 3665/87, care face parte din titlul 4 din acesta, intitulat „Procedura de plată a restituirii", are următorul cuprins:

„(1) Restituirile se achită doar la depunerea unei cereri speciale de către exportator și de către statul membru pe al cărui teritoriu este acceptată declarația de export.

Cererile de restituire se fac:

(a) în scris, sens în care statele membre pot stabili un formular special sau

[...]

(2) Cu excepția cazurilor de forță majoră, documentele legate de plata restituirii sau de eliberarea garanției trebuie înaintate în decurs de 12 luni de la data la care este acceptată declarația de export.

[...]

(4) În cazul în care, în ciuda acționării cu deplin profesionalism, exportatorul nu a putut să obțină și să înainteze documentele necesare în conformitate cu articolul 18 în termenul stabilit la alineatul (2), i se poate oferi o perioadă suplimentară în care să le prezinte.

(5) Cererile pentru alte documente ce vor fi considerate echivalente în conformitate cu alineatul (3), [...] precum și cererea pentru o perioadă suplimentară prevăzută la alineatul (4) se depun în termenul stabilit la alineatul (2)." [traducere neoficială]

6 Articolul 48 alineatul (2) litera (a) din regulament are următorul cuprins:

„Pentru cazurile în care dovada că au fost îndeplinite toate cerințele stabilite de reglementările comunitare este depusă în șase luni de la expirarea limitelor de timp stabilite la articolul 47 alineatele (2), (4) și (5), restituirea plătită va fi de 85 % din suma care ar fi trebuit plătită dacă toate cerințele ar fi fost îndeplinite." [traducere neoficială]

Litigiul din acțiunea principală și întrebarea preliminară

7 Prin două declarații de export din 26 ianuarie 1999 și din 26 februarie 1999, Laub a declarat exportul către Rusia de carne de porc congelată. Hauptzollamt a acordat și a plătit o restituire la aceste exporturi.

8 Prin scrisoarea din 20 septembrie 2001, Hauptzollamt a arătat că restituirea a fost plătită în mod necuvenit, dat fiind că cele două scrisori de trăsură depuse ca document de transport împreună cu cererea de plată a restituirii la export erau incomplete. Acestea nu conțineau, la rubricile 16 și 23, decât indicații parțiale privitoare la transportator și nu purtau semnătura sau ștampila transportatorului respectiv.

9 Prin răspunsul din 26 septembrie 2001, Laub a depus scrisori de trăsură completate în mod corect, purtând ștampilele transportatorului. Laub a explicat că aceste scrisori de trăsură complementare îi fuseseră transmise ulterior, dar că, având în vedere deciziile Hauptzollamt de acordare a unei restituiri, nu a considerat necesar să le depună, întrucât a presupus că documentele de transport deja prezentate erau suficiente.

10 Prin două avize rectificative din 14 și din 17 decembrie 2001, Hauptzollamt a solicitat totuși rambursarea restituirilor plătite. Întrucât Hauptzollamt respinsese reclamația formulată de Laub împotriva acestor avize, aceasta din urmă a înaintat o acțiune la Finanzgericht Hamburg.

11 În aceste condiții, Finanzgericht Hamburg a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„O restituire a fost plătită în mod necuvenit, în sensul articolului 11 alineatul (3) primul paragraf prima teză din Regulamentul (CEE) nr. 3665/87, și trebuie, prin urmare, să fie rambursată dacă beneficiarul nu prezintă un document necesar plății decât pe parcursul procedurii de recuperare și după expirarea termenelor prevăzute la articolul 47 alineatul (2) și la articolul 48 alineatul (2) litera (a) din [respectivul] regulament?"

Cu privire la întrebarea preliminară

12 Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, în condiții ca acelea din acțiunea principală, un exportator din cadrul unei proceduri de recuperare a unei restituiri la export prevăzute la articolul 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 3665/87 are dreptul de a prezenta documentele necesare pentru a-și dovedi dreptul la această restituire după expirarea termenelor de prezentare prevăzute la articolul 47 alineatul (2) și la articolul 48 alineatul (2) litera (a) din regulament sau dacă prezentarea acestor dovezi este exclusă în acest stadiu, astfel încât ar trebui să se considere că restituirea în cauză este plătită în mod necuvenit în sensul respectivului articol 11 alineatul (3).

13 Laub, precum și Comisia Comunităților Europene arată că o restituire nu poate fi calificată drept „plătită în mod necuvenit" pentru singurul motiv că termenele prevăzute la articolul 47 alineatul (2) și la articolul 48 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 3665/87 nu au fost respectate. Acestea susțin că rezultă din hotărârea din 14 aprilie 2005, Käserei Champignon Hofmeister (C-385/03, Rec.,

p. I-2997), că termenele avute în vedere la respectivele articole nu constituie condiții de fond, ci numai formalități administrative necesare obținerii plății unei restituiri, astfel încât o încălcare a acelor termene nu ar conduce la calificarea unei restituiri ca fiind „plătită în mod necuvenit".

14 În plus, Laub susține că rezultă dintr-o analiză a sistemului și a scopului Regulamentului nr. 3665/87 că procedura de plată și procedura de recuperare sunt proceduri distincte una de cealaltă, răspunzând fiecare propriilor obiective, astfel încât nu este necesar să se aplice termenele prevăzute la articolul 47 din regulament în cadrul unei proceduri de recuperare.

15 Laub consideră că, dacă o autoritate competentă, pe baza dovezilor puse la dispoziție de exportator, a plătit definitiv restituirea la export sau a eliberat garanțiile constituite pentru o restituire plătită în avans, principiul încrederii legitime se opune ca autoritatea competentă să treacă la recuperarea respectivei restituiri pentru motivul că respectivele dovezi sunt insuficiente. Potrivit acestei societăți, exportatorul ar avea dreptul să considere că, în acest stadiu, statul membru a verificat dovezile aduse și că nu trebuie, în plus, să se străduiască să obțină dovezi secundare prevăzute în Regulamentul nr. 3665/87.

16 Mai întâi, trebuie subliniat că, în general, nerespectarea normelor de procedură stabilite în Regulamentul nr. 3665/87 poate conduce la reducerea, chiar la pierderea dreptului la o restituire la export. Astfel este cazul în special al unui exportator care nu prezintă dovezile necesare pentru obținerea unei restituiri la export decât după expirarea termenelor prevăzute la articolul 47 alineatul (2) și la articolul 48 alineatul (2) din regulament.

17 Al douăzeci și cincilea considerent al Regulamentului nr. 3665/87 precizează că nu se acordă nicio restituire dacă termenul limită de efectuare a exportului sau de

furnizare a dovezilor solicitate pentru obținerea plății nu este respectat. În temeiul articolului 48 alineatul (2) litera (a) din respectivul regulament, restituirea care urmează a fi plătită către un exportator este redusă cu 15 % dacă exportatorul nu furnizează dovezile necesare decât în termenul de șase luni care urmează termenului prevăzut în special la articolul 47 alineatul (2) din regulament.

18 Chiar dacă, la punctul 26 din hotărârea Käserei Champignon Hofmeister, citată anterior, Curtea a decis că articolul 47 din Regulamentul nr. 3665/87 figurează printre normele de procedură pe care un exportator trebuie să le respecte pentru a obține plata unei restituiri, nu rezultă totuși că încălcarea acestor norme nu ar putea fi susceptibilă să conducă la reducerea sau la pierderea restituirii datorate exportatorului.

19 Cu toate acestea, în ceea ce privește acțiunea principală, este cert că aceasta nu privește prezentarea dovezilor în cadrul procedurii de plată prevăzute la articolul 47 alineatul (2) din Regulamentul nr. 3665/87. Faptele care au dat naștere prezentei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare se situează într-un stadiu ulterior, și anume în cadrul unei proceduri de recuperare declanșate în temeiul articolului 11 alineatul (3) din regulament, după ce procedura de plată a fost finalizată și restituirea la export a fost plătită de autoritatea competentă.

20 Or, în timp ce articolul 47 alineatul (2) și articolul 48 alineatul (2) din Regulamentul nr. 3665/87 stabilesc termenele aplicabile pentru prezentarea dovezilor necesare pentru plata restituirii, respectivul regulament nu conține dispoziții privind termenele aplicabile procedurii de recuperare prevăzute la articolul 11 alineatul (3) din acesta.

21 Trebuie subliniat că nu decurge din această tăcere a legiuitorului că, ulterior plății unei restituiri, o autoritate competentă, constatând că documentele depuse conform

articolului 47 alineatul (2) din Regulamentul nr. 3665/87 nu sunt suficiente, nu poate să solicite exportatorului informațiile suplimentare necesare și, dacă este cazul, să adopte măsurile necesare pentru recuperarea respectivei restituiri.

22 Dimpotrivă, acest drept este în conformitate cu scopul procedurii de recuperare prevăzute la articolul 11 alineatul (3) din Regulamentul nr. 3665/87. Această dispoziție are ca obiect să asigure protecția și aplicarea corectă a bugetului comunitar în domeniul restituirilor la export și în special să asigure ca numai exportatorii care au dreptul la restituiri să beneficieze de acestea, conform condițiilor obiective stabilite de legiuitorul comunitar.

23 În plus, Curtea a judecat deja, în contextul unei restituiri plătite în avans exportatorului, că eliberarea unei garanții nu îl exonerează totuși pe acesta din urmă de obligațiile care îi sunt impuse în temeiul reglementării comunitare (a se vedea hotărârea din 12 iulie 1990, Philipp Brothers, C-155/89, Rec., p. I-3265, punctele 13-16). Acest principiu își găsește aplicarea și în ceea ce privește plata unei restituiri către un exportator care nu a prezentat dovezi suficiente pentru a demonstra că sunt îndeplinite condițiile pentru a beneficia de dreptul la restituire.

24 Cu toate acestea, dreptul autorității competente de a solicita de la exportator documentele necesare pentru obținerea unei restituiri, chiar și după plata acesteia și după expirarea termenului prevăzut la articolul 47 alineatul (2) din Regulamentul nr. 3665/87, are drept consecință faptul că exportatorul, la rândul său, trebuie să aibă posibilitatea de a furniza informațiile necesare pentru a-și proba dreptul la restituire.

25 A nega exportatorilor această posibilitate ar constitui o încălcare a principiului bunei administrări, în măsura în care acest principiu se opune ca o administrație publică să sancționeze un operator economic care acționează cu bună-credință, pentru nerespectarea normelor de procedură, atunci când această nerespectare decurge chiar din comportamentul respectivei administrații. Or, faptul că autoritatea

competentă, pe de o parte, a procedat la plata restituirii către exportator în temeiul unor dovezi incomplete și, pe de altă parte, nu a declanșat procedura de recuperare decât după trecerea unei anumite perioade s-a repercutat direct asupra posibilității societății Laub de a prezenta dovezi suficiente. În plus, nu rezultă din cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare că, potrivit autorității competente, exportatorul ar fi acționat cu rea-credință.

26 Ar fi contrar scopului Regulamentului nr. 3665/87 ca acest comportament al autorității competente să fie susceptibil să îi priveze pe exportatorii de produse agricole de beneficiul sistemului de restituiri la export atunci când aceștia îndeplinesc condițiile prevăzute de respectivul regulament și acționează cu bună-credință.

27 Având în vedere că termenele prevăzute la articolul 47 alineatul (2) și la articolul 48 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 3665/87 nu sunt aplicabile procedurii de recuperare și că nu există norme specifice de drept comunitar de stabilire a unor termene pentru prezentarea de dovezi suplimentare în cadrul unei proceduri de recuperare, le revine autorităților naționale competente, conform dreptului național, sub rezerva limitelor pe care le impune dreptul comunitar, sarcina de a acorda un termen suplimentar în funcție de circumstanțele specifice fiecărui caz (a se vedea în acest sens hotărârea din 19 iunie 2003, Eribrand, C-467/01, Rec., p. I-6471, punctul 49). Termenul acordat trebuie să fie rezonabil, pentru a permite exportatorului să obțină și să prezinte documentația solicitată, și trebuie să țină cont în special de eventualele repercusiuni ale comportamentului autorității competente asupra exportatorului.

28 Având în vedere cele de mai sus, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că o restituire nu poate fi calificată ca „plătită în mod necuvenit", în sensul articolului 11 alineatul (3) primul paragraf prima teză din Regulamentul nr. 3665/87, dacă beneficiarul, în cadrul unei proceduri de recuperare a respectivei restituiri, prezintă dovezile necesare pentru a-și justifica dreptul la respectiva restituire. Le revine autorităților naționale competente sarcina de a stabili un termen rezonabil care să îi permită beneficiarului să prezinte aceste probe.

Cu privire la cheltuielile de judecată

29 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a opta) declară:

O restituire la export nu poate fi calificată ca „plătită în mod necuvenit", în sensul articolului 11 alineatul (3) primul paragraf prima teză din Regulamentul (CEE) nr. 3665/87 al Comisiei din 27 noiembrie 1987 privind normele comune de aplicare a sistemului de restituiri la export pentru produsele agricole, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 604/98 al Comisiei din 17 martie 1998, dacă beneficiarul, în cadrul unei proceduri de recuperare a respectivei restituiri, prezintă dovezile necesare pentru a-și justifica dreptul la respectiva restituire. Le revine autorităților naționale competente sarcina de a stabili un termen rezonabil care să îi permită beneficiarului să prezinte aceste probe.

Semnături